

Sygn. akt II CSK 527/09

POSTANOWIENIE

Dnia 15 kwietnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Dariusz Zawistowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Bogumiła Ustjanicz

SSN Kazimierz Zawada

w sprawie z wniosku Gminy K.

przy uczestnictwie Żanety K., Jerzego K., Beaty B.,

Grzegorza Ł. i Mariusza K.

o wykreślenie służebności gruntowej obciążającej nieruchomość
opisaną w księdze wieczystej Kw [...],

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 15 kwietnia 2010 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Okręgowego w K.

z dnia 4 czerwca 2009 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy w K. postanowieniem z dnia 19 listopada 2008 r. oddalił wniosek Gminy K. o wykreślenie z księgi wieczystej Kw [...], prowadzonej dla nieruchomości położonej w D., służebności przechodu i przejazdu obciążających tę nieruchomość na rzecz nieruchomości sąsiednich. Sąd ten ustalił, że właścicielem tej nieruchomości, która pełniła funkcję drogi dla sąsiadujących z nią nieruchomości, był Marek G., który w dniu 14 lipca 2006 r. zrzekł się prawa własności tego gruntu. W konsekwencji własność nieruchomości nabyła Gmina K. W ocenie Sądu pierwszej instancji pierwotny charakter nabycia nieruchomości przez wnioskodawcę nie spowodował wygaśnięcia służebności gruntowych obciążających nieruchomość. Gmina nabyła nieruchomość obciążoną służebnościami gruntowymi na podstawie art. 179 k.c., który w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 marca 2005 r. (K 9/04) utracił moc dzień po złożeniu przez Marka G. oświadczenia o zrzeczeniu się własności nieruchomości.

Apelacja wnioskodawcy została oddalona postanowieniem Sądu Okręgowego w K., który podzielił ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji.

Skarga kasacyjna wnioskodawcy została oparta o podstawę naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.). Zarzucono w niej naruszenie art. 179 § 2 k.c. przez jego błędną wykładnię oraz art. 190 ust 4 Konstytucji przez jego niezastosowanie. W oparciu o te zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w K., ewentualnie jego uchylenie oraz uchylenie orzeczenia Sądu pierwszej instancji i uwzględnienie wniosku o wykreślenie służebności gruntowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W rozstrzyganej sprawie bezsporne były ustalenia faktyczne stanowiące podstawę rozstrzygnięcia oraz ocena prawna odnosząca się do pierwotnego charakteru nabycia własności nieruchomości w wyniku złożenia oświadczenia o zrzeczeniu się prawa własności przez poprzedniego właściciela.

Sąd Okręgowy przyjął zasadnie, że Gmina K. nabyła własność nieruchomości na podstawie art. 179 § 1 k.c., skoro oświadczenie o zrzeczeniu się prawa własności nieruchomości nastąpiło przed utratą mocy tego przepisu, spowodowaną wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 marca 2005 r. (K 9/04). Nabycie własności nieruchomości przez wnioskodawcę w tym trybie uzasadniało wpisanie go jako właściciela w księdze wieczystej (Kw [...]). Nie sprzeciwiała się temu okoliczność, że w momencie dokonywania wpisu art. 179 k.c., który stanowił podstawę nabycia własności, już nie obowiązywał. Bezzasadne było zaś twierdzenie skarżącego, że treść art. 190 ust. 4 Konstytucji stanowiła w okolicznościach rozpoznawanej sprawy podstawę do zmiany stanu prawnego ukształtowanego na podstawie przepisu uznanego przez Trybunał Konstytucyjny za przepis niekonstytucyjny. Art. 190 ust. 4 Konstytucji stanowi istotnie, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność przepisu prawa z Konstytucją, umową międzynarodową lub ustawą, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylecia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonym w przepisach właściwych dla danego postępowania. Nie dotyczy to jednak wypadków, gdy Trybunał Konstytucyjny odroczył moc obowiązującą swojego orzeczenia i stan prawny został ukształtowany przez przepis uznany za niekonstytucyjny w okresie jego obowiązywania. Z tego względu ocena Sądu Okręgowego, że Gmina K. nabyła własność nieruchomości i istniała podstawa do wpisania jej do księgi wieczystej jako właściciela była usprawiedliwiona, a zarzut naruszenia art. 190 ust. 4 Konstytucji w wyniku jego niezastosowania nie znajdował podstaw.

Nieusprawiedliwiony był także zarzut naruszenia art. 179 § 2 k.c. Przepis ten stanowił, że gmina ponosi odpowiedzialność z nieruchomości za jej obciążenia według stanu z chwili nabycia i według cen w chwili zaspokojenia wierzyciela. Skarżący zasadnie podniósł, że przepis ten nie odnosił się do służebności gruntowych. Nie oznacza to jednak, że przesądzało to jednocześnie o wygaśnięciu służebności w wyniku nabycia nieruchomości przez gminę na podstawie art. 179 § 1 k.c. i odmienna ocena Sądu Okręgowego wskazuje na błędną wykładnię tego przepisu. Regulacja z art. 179 § 2 k.c. nie oznaczała bowiem, że po zrzeczeniu się

własności nieruchomości pozostawały w mocy jedynie obciążenia o charakterze pieniężnym, takie jak hipoteka, do której art. 179 § 2 k.c. miał zastosowanie.

Sąd Okręgowy wskazał, że za stanowiskiem, iż nabycie własności nieruchomości przez gminę w wyniku zrzeczenia się własności nie prowadziło do wygaśnięcia służebności gruntowych przemawia charakter tych obciążeń, mimo braku regulacji stanowiącej wprost, że pierwotny charakter nabycia własności nie prowadzi do wygaśnięcia tego ograniczonego prawa rzeczowego, podobnie jak ma to miejsce w np. przypadku hipoteki. Ocena ta była uzasadniona. Sąd drugiej instancji powołał trafnie zbliżone stanowisko prezentowane w judykaturze odnośnie skutków zasiedzenia nieruchomości, które ma również charakter pierwotnego nabycia własności (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 1975 r., III CZP 51/75, OSNC 1976, nr 5, poz. 91 i wyrok Sądu Najwyższego z 29 grudnia 1967 r., III CR 59/67, OSNC 1968, nr 7, poz. 128).

Z przyczyn wyżej wskazanych skarga kasacyjna była pozbawiona uzasadnionych podstaw i podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c